Miljöutskottet

Regeringens proposition till riksdagen om statsbudgeten för 2019

Till finansutskottet

INLEDNING

Remiss

Regeringens proposition till riksdagen om statsbudgeten för 2019 (RP 123/2018 rd): Ärendet har lämnats till miljöutskottet för eventuellt utlåtande till finansutskottet. Tidsfrist: 22.10.2018

Sakkunniga

Utskottet har hört
- konsultativ tjänsteman Armi Liinamaa, finansministeriet
- råd för internationella ärenden, generalsekreterare Annika Lindblom, miljöministeriet som representant för kommissionen för hållbar utveckling
- regeringsråd Marika Paavilainen, statsrådets kansli
- miljöråd Saara Bäck, miljöministeriet.
- miljöråd Päivi Gummerus-Rautiainen, miljöministeriet
- miljöråd Tarja Haaranen, miljöministeriet.
- konsultativ tjänsteman Pirkko Heikinheimo, miljöministeriet
- överforstmästare Pirkko Isoviita, miljöministeriet
- miljöråd Mikko Kuusinen, miljöministeriet
- bostadsråd Tommi Laanti, miljöministeriet
- överingenjör Katja Outinen, miljöministeriet
- konsultativ tjänsteman Ville Schildt, jord- och skogsbruksministeriet
- byggnadsråd Ritva Kivi, undervisnings- och kulturministeriet
- konsultativ tjänsteman Vesa Pekkola, social- och hälsovårdsministeriet
- överdirektör Hannu Rossilahti, Finansierings- och utvecklingscentralen för boendet
- naturtjänstdirektör Timo Tanninen, Forststyrelsens naturtjänster
- sakkunnig i bostadsfrågor Laura Hassi, Finlands Kommunförbund
- verksamhetsledare Jouni Parkkonen, Främjarna av hyresboende till rimligt pris – KOVA rf
- miljödirektör Liisa Pietola, Centralförbundet för lant- och skogsbruksproducenter MTK
- direktör Aija Tasa, RAKLI ry
- skyddsexpert Paloma Hannonen, Finlands naturskyddsförbund rf
- expert på juridik och intressebevakning Tarik Ahsanullah, Suomen Vuokranantajat ry
- verksamhetsledare Anne Viita, Vuokralaiset VKL ry
- skyddsdirektör Jari Luukkonen, WWF Finland.

Skriftligt yttrande har lämnats av
- jord- och skogsbruksministeriet
- Naturresursinstitutet
- Baltic Sea Action Group.

UTSKOTTETS ÖVERVÄGANDEN

Temat hållbar utveckling i budgetpropositionen

Målet med handlingsplanen Agenda 2030 är att integrera principerna och målen för hållbar utveckling i kommande regeringsprogram och i regeringens framtidsarbete och budgetberedning. Finland är föregångare i det avseendet att budgetpropositionen redan för andra gången omfattar en bedömning av området hållbar utveckling och att den allmänna motiveringen till propositionen även omfattar ett särskilt kapitel om temat (6 kap.). Eftersom granskningen följer samma struktur som handlingsprogrammet Agenda 2030 är fokusområdena ett koldioxidneutralt och resurssmart samt jämlikt, jämställt och kompetent Finland. De mål som berör koldioxidneutralitet och resurssmarthet ska enligt propositionen främjas med sammanlagt cirka 1,7 miljarder euro.

De största åtgärdshelheterna är genomförandet av energi- och klimatstrategin och den klimatpolitiska planen på medellång sikt. För genomförandet av energi- och klimatstrategin föreslås 509 miljoner euro, varav produktionsstödet för förnybar energi ska få 261 miljoner euro. Hållbara lösningar inom bioekonomi och cleantech föreslås få sammanlagt 681 miljoner euro, varav 448 miljoner euro föreslås för förgröningsstödet och miljöersättningssystemet inom jordbruket.

I kapitlet om hållbar utveckling behandlas också skatter som har betydelse med tanke på målet om koldioxidneutralitet och resurssmarthet samt skatteändringar som främjar målen. Utöver skatterna behandlas miljöskadliga stöd i kapitlet. Beloppet av de miljöskadliga stöden uppskattas uppgå till cirka 3,5 miljarder euro. De miljöskadliga stöden riktas i huvudsak till tre sektorer: energi, trafik och jordbruk. De siffror som presenteras grundar sig på tidigare utredningar som grundar sig på OECD:s bedömningsverktyg för fastställande av miljöskadliga stöd. Enligt OECD:s definition är ett stöd miljöskadligt om det medför mer miljömässig skada än vad som hade varit fallet utan stödet. Som det största enskilda miljöskadliga stödet anges den lägre skattesatsen för el inom industri och växthus, cirka 600 miljoner euro. Den lägre skattesatsen för dieselbränsle, avdraget för arbetsresekostnader och den lägre skattesatsen för lätt brännolja som används i arbetsmaskiner innebär ett sammanlagt stödbelopp på cirka 400 miljoner euro. Inom jordbrukssektorn är den största enskilda stödformen enligt granskningen kompensationsbidraget, vars belopp uppgår till cirka 548 miljoner euro. Som andra skadliga stöd nämns till exempel den lägre skattesatsen för torv, energiskatteåterbäringen för energiintensiva företag och jordbruksföretag, kompensationen av utsläppshandelns indirekta kostnader samt vissa jordbruksstöd.

Utskottet konstaterar att de miljöskadliga stöden har positiva effekter på andra politiska mål, såsom livsmedelsproduktionen, försörjningsberedskapen, främjandet av användningen av förnybara energikällor, den regionala ekonomin, sysselsättningen och tillväxten, vilket ska vägas in i bedömningen av dem. Utskottet konstaterar att det är svårt att bedöma hur skadliga stöden, är eftersom åtskilliga stöd är livsviktiga för mottagarna; till exempel energiskatteåterbäringar påförs i

många länder, och de har också en viss betydelse när investeringsbeslut fattas. Det vore viktigt att man inom EU skulle fatta gemensamma beslut om att slopa miljöskadliga stöd. Vid en översyn av hållbar utveckling är det viktigt att stöden först synliggörs så att de kan utvärderas. Att de klimatpolitiska målen skärps i snabb takt kräver åtgärder också för att så småningom utveckla stöd- och skattesystemen så att de blir ändamålsenliga med tanke på dessa mål. Eftersom det inte är någon lätt uppgift är det bra att arbetet har inletts.

Finland är en internationell föregångare i sin strävan att integrera området hållbar utveckling i budgetplaneringen. Värdefullt är också att beredningen i sig har varit inkluderande och att representanter för det civila samhället har deltagit i planeringen. Processen har också gjort tjänstemännen på de olika ministerierna mer medvetna om beröringspunkterna mellan Agenda 2030 och förvaltningsområdenas uppgifter och funktioner. Därmed har också många andra tjänstemän än de som ansvarar för substansfrågorna fått en ökad förståelse för hållbarhetsmålen.

Utskottet uppmuntrar till en vidareutveckling av hållbarhetsperspektivet. Granskningen av temat hållbar utveckling innefattar också en klimatöversyn, och vid behov kan man säkert utveckla översynen också på så sätt att klimatfinansieringen kan granskas separat. Framöver bör en mer analytisk granskning eftersträvas också i fråga om de sociala och samhälleliga målen för den hållbara utvecklingen. En konkret fortsatt åtgärd är att undersöka om ett fenomenbaserat tillvägagångssätt kan tillämpas i förvaltningens resultatstyrning och budgetprocess. Utskottet stöder detta och anser att det kan leda till mer konsekventa och effektiva politiska åtgärder och stärka samarbetet mellan förvaltningsområdena vid planeringen av verksamheten och allokeringen av resurser.

Klimatåtgärder

Mellanstatliga panelen för klimatförändringar (Intergovernmental Panel on Climate Change, IPCC) publicerade sin sjätte utvärderingsrapport den 8 oktober 2018. Kontentan i rapporten är att klimatet i alarmerande takt blir allt varmare och att den globala uppvärmningen bör stoppas vid 1,5 celsiusgrader. Målet enligt Parisavtalet är att begränsa höjningen av medeltemperaturen på jorden till klart mindre än 1,5 grader jämfört med den förindustriella tiden. IPCC:s rapport bekräftar uppfattningen att klimatförändringens skadliga konsekvenser i många fall grovt taget fördubblas om jordens temperatur stiger med två grader i stället för 1,5 grader. För att målet ska uppnås bör de globala nettoutsläppen börja minska kraftigt redan 2020 och total utsläppsfrihet uppnås senast 2050. I rapporten framhävs att den förändring som behövs för att uppnå målet om 1,5 grader är oerhört stort: vittgående åtgärder för att minska utsläppen måste vidtas snabbt överallt i samhället. Enbart utsläppsminskningar räcker inte till för att hejda temperaturökningen utan koldioxid måste kunna fångas in från atmosfären med hjälp av bland annat kolsänkor och avskiljning av koldioxid.

Utskottet ser det som klart att målen i energi- och klimatstrategin och den klimatpolitiska planen på medellång sikt (Kaisu) snabbt bör ses över, eftersom de grundar sig på målsättningen att hålla temperaturökningen under två celsiusgrader. Det behövs finansiering för olika slags åtgärder för att minska utsläppen snabbare än planerat. Utskottet anser att man först och främst ska utreda behovet att öka finansieringen till klimatpanelen så att den kan inrätta ett permanent sekretariat som stöd för sitt arbete. Klimatpanelen är ett vetenskapligt och oberoende sakkunnigorgan som stöder

planeringen av klimatpolitiken och det klimatpolitiska beslutsfattandet. Klimatpanelerna i många andra länder har flerfaldigt större resurser jämfört med den finska nivån, om än panelernas storlek, arbetssätt och status varierar. I varje fall leder behovet att snabbt skärpa utsläppsminskningsmålen till att mångsidiga konsekvensbedömningar av de möjliga utsläppsminskningsbanorna bör göras upp på bred front, Behovet av utredningar har därför ökat.

Anslagen för klimatfinansiering under moment 35.10.22 (Vissa utgifter för miljövård) uppgår till 1,46 miljoner euro. Klimatpanelen, som tillsatts med stöd av klimatlagen, får 300 000 euro per år under verksamhetsperioden 2016—2019. Anslaget för klimatprojekt uppgår till 160 000 euro och ska användas till att utveckla och genomföra den nationella klimatpolitiken och till att förbättra rapporteringen av klimatpolitiken. Vidare avsätts det en miljon euro till att genomföra den klimatpolitiska planen på medellång sikt fram till 2030. Anslaget får användas till att skynda på klimatarbetet i kommunerna och regionerna. Som konstateras ovan kommer denna sektor att utsättas för ett ökat finansieringstryck.

Skyddet av den biologiska mångfalden

Syftet med konventionen om biologisk mångfald och Finlands strategi och handlingsprogram för bevarande och hållbart nyttjande av biologisk mångfald är att stoppa utarmningen av mångfalden och försvagningen av ekosystemtjänsterna senast 2020. Den mellanstatliga plattformen för biologisk mångfald och ekosystemtjänster (Intergovernmental Science-Policy Platform on Biodiversity and Ecosystem Services, IPBES) framställer vetenskapliga lägesrapporter om den biologiska mångfalden. En tvärvetenskaplig naturpanel som inrättades 2015 i Finland fungerar som en nationell plattform för biologisk mångfald och ekosystemtjänster.

Utskottet konstaterar att målen för 2020 inte kommer att uppnås och att både de internationella och de nationella målen kommer att omdefinieras snart. Integreringen av biodiversitetsperspektivet ska fortsätta i syfte att i praktiken trygga den biologiska mångfalden inom alla samhällssektorer. Ett gott exempel på detta är miljöministeriets, jord- och skogsbruksministeriets och olika intressentgruppers rundabordsdiskussioner om utvidgade åtgärder. Fler och större naturskyddsområden är ett sätt att trygga den biologiska mångfalden, men det räcker inte till för att uppnå målen, utan det gäller också att till exempel i stadsplaneringen ta fasta på målet att öka den biologiska mångfalden i vardagsmiljön. De otillräckliga anslagen har varit ett hinder i synnerhet för att förvärva skyddsområden.

Utskottet tar fasta på det globala sambandet mellan klimatförändringen och skyddet av den biologiska mångfalden. Det allt varmare klimatet och utarmningen av den biologiska mångfalden leder till en ond cirkel där klimatuppvärmningen förvärras av utarmningen och uttorkningen av jordbruksmark, utarmningen av skogshabitat och förstöringen av skogar samt torrläggningen av myrmarker. Växthusgasutsläppen som förorsakas av ändringen av markanvändningen, dvs. utarmningen av habitat, uppskattas stå för 10—20 procent av alla globala utsläpp. Utarmningen av den biologiska mångfalden bör förebyggas inom alla sektorer och i allt beslutsfattande.

Klimatförändringen driver också på spridningen av främmande arter till Finland, vilket hotar den biologiska mångfalden. Lagen om hantering av risker orsakade av främmande arter trädde i kraft vid ingången av 2016. Syftet med lagen är att förebygga skador som främmande arter orsakar på

ursprungliga djur- och växtarter bland annat genom att förhindra införsel och uppfödning av de mest skadliga invasiva främmande arterna eller förhindra att de släpps ut i miljön. Finland antog sin första förvaltningsplan för invasiva främmande arter inom EU i mars 2018. Med hjälp av planen styrs bekämpningen av 37 främmande arter och anges på vilka områden det lönar sig att inrikta bekämpningen av de främmande arterna. En del av anslaget under moment 30.40.22 (Främjande av naturresurs- och bioekonomi) under jord- och skogsbruksministeriets huvudtitel inriktas bland annat på att trygga den biologiska mångfalden och att avvärja risker som invasiva främmande arter medför. Utskottet understryker att bekämpningen av främmande arter behöver mer systematisk finansiering för att förebygga ekonomiska skador och skador på den biologiska mångfalden.

Anslaget på 18 miljoner euro under moment 35.10.22 (Vissa utgifter för miljövård) får användas bland annat för att främja skyddet av mångfalden i den marina undervattensmiljön och ett hållbart nyttjande av den marina undervattensmiljön. Investeringarna i programmet för kartläggningen av den marina undervattensmiljön i Östersjön (Velmu) fortsätter i områden som är värdefulla med avseende på den biologiska mångfalden. Dessutom strävar man efter att öka användningen av befintligt material och befintliga kunskaper i bland annat förvaltningen av havsområden, skyddet av den marina miljön, processerna för tillstånd och miljökonsekvensbedömning, Helcom-samarbetet samt verkställandet av Finlands strategi för bevarande och hållbart nyttjande av den biologiska mångfalden. Utskottet framhäver att en större del av undervattensmiljön bör skyddas, eftersom till exempel Finska vikens nationalpark inte omfattar några vattenområden alls och nationalparkerna i Skärgårdshavet, Ekenäs skärgård och Bottenviken utifrån en kartläggning av den marina undervattensmiljön bör kompletteras med vattenområden. Bottenhavets nationalpark, som inrättades år 2011, är den första nationalparken som skyddar egentliga vattenområden och havsbotten.

Åren 2016—2018 avsattes sju miljoner euro i budgeten för att regenerera bestånden av vandringsfisk, ett av regeringens spetsprojekt. Regeringens spetsprojekt Naturpolitik stödde åtgärder för att bygga fiskvägar och fåror med samfinansiering som skapade förutsättningar för samarbete och nya projekt. Utskottet understryker att det fortfarande behövs åtgärder för att stärka vandringsfiskens naturliga fortplantning. Samfinansierade projekt för att regenerera bestånden av vandringsfisk har startats i tio vattendrag. De finansieras av vattenkraftsbolag, kommuner, landskapsförbund, fiskeriorganisationer, EU-fonder och staten. Utskottet önskar att de talrika projekten som fått en god start realiseras som planerat. Det är bra att de fiskeriekonomiska restaurerings-, utvecklings- och försöksprojekten inom fiskeriet fortfarande kan stödjas med 4,6 miljoner euro under moment 30.40.31 (Stödjande av vattenhushållnings- och fiskeriprojekt). Anslaget får användas för genomförande av projekt som främjar fiskens vandring, den naturliga förökningen inom fiskbestånden och bevarandet av mångfalden i syfte att förbättra fiskbeståndens livskraft.

Ofta innehåller gamla vattentillstånd inga fiskeriskyldigheter, och lagstiftningen är därför i vissa hänseenden ett hinder för att uppnå målet att undanröja vandringshindren, påpekar utskottet. Man måste ta fasta på att detta är en förvaltningsövergripande fråga, eftersom vattenlagen hör till justitieministeriets förvaltningsområde, lagen om fiske till jord- och skogsbruksministeriets förvaltningsområde och vattenvården och artskyddet till miljöministeriets förvaltningsområde. Utskottet anser att det snabbt bör göras en utredning om vilka ändringar det behövs i lagstiftningen för

att regenerera bestånden av vandringsfisk och för att de som orsakar skadorna ska vara tvungna att reparera dem.

Ett viktigt program med tanke på främjandet av skogarnas biologiska mångfald är handlingsplanen för den biologiska mångfalden i skogarna i södra Finland (Metso), som grundar sig på att markägarna frivilligt erbjuder mark för skyddsändamål. Programmet har lyckats nå de uppställda målen och hålla sin tidtabell i och med att nedskärningarna har kompenserats genom tilläggsanslag. Även objekt med höga naturvärden har erbjudits för skyddsändamål. Utskottet framhäver att det är viktigt att programmet fortsätter så att biodiversitetsmålen kan främjas i synnerhet i södra Finland, där nätverket av skyddade områden är mindre än i övriga Finland.

Både miljöministeriets och jord- och skogsbruksministeriets förvaltningsområden deltar i genomförandet av programmet, vilket försvårar uppföljningen av programmets budget och genomförande. Metso genomförs inom miljöministeriets förvaltningsområde under moment 35.10.63 (Utgifter för förvärv av och ersättning för naturskyddsområden, 26,6 miljoner euro). Miljöministeriets nämnda moment föreslås få 16 miljoner euro i anslag. Allt som allt finns det då cirka 25 miljoner euro till förfogande år 2019, inklusive anslag som överförs från tidigare år. Det är enligt utskottet viktigt att den föreslagna tilläggsfinansieringen på åtta miljoner euro i betydande grad bidrar till att genomföra Metso i enlighet med målen. Genomförandet av Metso kan dock försvåras av att NTM-centralerna saknar egen personal för marknadsföring. Utskottet framhäver också att ramnivån måste ökas med fem miljoner euro från och med 2020 om man vill uppnå de uppställda målen. För miljöministeriets del nås bara 95 procent av det totala målet år 2025 utan en nivåhöjning.

Inom jord- och skogsbruksministeriets förvaltningsområde genomförs Metso med hjälp av ett anslag under moment 30.40.22 (Främjande av naturresurs- och bioekonomi). För Metsos utvecklingsprojekt, såsom genomgripande planering av naturvård i lundområden och elanvändning i ekonomiskogar, avsätts 0,43 miljoner euro. Under moment 30.40.45 (Främjande av vården av skogsnatur) föreslås fem miljoner euro, vilket möjliggör genomförandet av naturvårdsåtgärder i enlighet med Metso på cirka 2 800 hektar. Målet är att med hjälp av miljöstöd och naturvårdsprojekt skydda sammanlagt 82 000 hektar före slutet av 2025. Med den föreslagna anslagsnivån kan uppskattningsvis 65 000 hektar skyddas, dvs. 79 procent av målet. Om programmet ska genomföras måste Skogscentralens personalresurser för ändamålet nästan fördubblas och det årliga anslaget höjas till cirka nio miljoner euro.

Utöver skogar är också myrmarker viktiga för den biologiska mångfalden och som kollager. Av Finlands ursprungliga myrareal uppskattas cirka 40 procent vara i naturtillstånd, i södra Finland till och med mindre än 10 procent. Man har lyckats skydda de områden på statens mark som en arbetsgrupp som beredde en komplettering av myrskydd tog upp i sin rapport år 2015, men på grund av brist på medel har bara fyra procent av skyddsmålet för privat mark nåtts.

Utskottet understöder miljöministeriets mål att utifrån erfarenheterna av Metso förbereda ett handlingsprogram för åren 2019—2023 för att förbättra tillståndet i myr- och våtmarker. Programmet ska bygga på markägarnas frivillighet. Utöver markförvärv och inrättande av privata skyddsområden ska programmet innehålla mål för mångsidiga skyddsmetoder såsom iståndsättning av vattenhushållningen i myrmarker genom att återställa myrmarker eller genom att leda vat-

ten från omgivande iståndsättningsdikningsområden till myrbäcken, för restaurering av småvatten och våtmarker samt för anläggning av nya viltvåtmarker. Eftersom våtmarkerna i vattenhushållningshänseende är helheter och präglas av splittrat ägande bör man försöka få med alla markägare i området i programmet. Det kart- och naturdatamaterial om nationellt värdefulla myrmarker som tagits fram av arbetsgruppen för myrskydd kan numera användas fritt, i fråga om både de privata områdena i södra Finland och statliga objekt i hela landet. Med den öppna informationen försöker man förhindra att naturvärdena i myrmarker försämras på grund av bristen på kunskap. Utskottet ser det som viktigt att man tryggar miljöministeriets möjlighet att starta ett pilotprojekt på frivillig basis för att förbättra tillståndet i myr- och våtmarker år 2019, så att skyddsåtgärder kan vidtas redan innan det egentliga programmet är startklart.

Forststyrelsens offentliga förvaltningsuppgifter

För Forststyrelsens offentliga förvaltningsuppgifter föreslås 31 639 000 euro (35.10.52), dvs. ungefär lika mycket som i budgeten för i år. Anslaget omfattar 1,24 miljoner euro till spetsprojektet Turism 4.0 och ett särskilt anslag på 1,5 miljoner euro för att minska det eftersatta underhållet av nationalparkerna. Den så kallade basfinansieringen uppgår till 29 miljoner euro.

Utskottet konstaterar att antalet besökare i nationalparker ökar snabbt och i stort sett har fördubblats på tio år. År 2017 uppskattades antalet besök i nationalparker och andra naturobjekt som förvaltas av Forststyrelsen till 6,7 miljoner, vilket generade cirka 258 miljoner euro i lokala inkomster. Begreppet nationalpark är känt internationellt och parkerna spelar också en viktig roll i att göra Finland mer lockande för turister. Det ökande antalet besökare och internationaliseringen ökar behovet av guide- och friluftstjänster betydligt. Satsningarna på serviceutrustning är berättigade eftersom de återbetalar sig flerfaldigt i den lokala ekonomin. Serviceutrustningen är viktig också för besökarnas säkerhet. Därtill bidrar utrustningen till att människor rör sig mer i naturen, vilket i sin tur gynnar hälsan.

Det är mycket viktigt att satsa på att underhålla och utveckla serviceutrustningen i nationalparker och i rekreationsområden, eftersom både turismen och rekreationsanvändningen ökar. Bra vandringsleder och ödestugor utgör grunden för den växande rekreationsanvändningen och turismen. Naturvården beaktas samtidigt eftersom marken inte utsätts för slitage när människor hänvisas till markerade vandringsleder. Nätverket av ödestugor är också en säkerhetsfråga i avlägsna områden. År 2017 uppskattades det eftersatta underhållet av infrastrukturen för de guide- och friluftstjänster som förvaltas av Forststyrelsen uppgå till 37,5 miljoner euro. För kulturarvsobjekt var motsvarande siffra över 70 miljoner euro. Anslaget för Forststyrelsens offentliga förvaltningsuppgifter skulle behöva höjas i fråga om skötseln av skyddsobjekt, så att objekten fortsatt kan gynna ekonomin, sysselsättningen och turismen samtidigt som skyddsobjektens unika naturvärden tryggas. Besökarnöjdheten ligger ännu på en bra nivå men pekar lite nedåt. Utskottet framhäver att nationalparkerna ofta ligger i områden där sysselsättningsmöjligheterna är knappa och satsningarna av stor vikt ur regionpolitisk och företagsfrämjande synvinkel.

Skötseln av kulturarvsobjekt är dyrare och mer komplicerad än byggandet av vandringsleder eller annan tjänsteinfrastruktur, vilket bör beaktas då finansieringen av befästningar, slottsruiner och andra historiska objekt överförts från Museiverket till Forststyrelsen. Det gäller nu att — med

beaktande av vad de offentliga finanserna tillåter — hitta en hållbar målnivå för åtgärdandet av det eftersatta underhållet och finansieringen av åtgärderna.

Intäktsföringen av Forststyrelsens vinst har i statsbudgeten budgeterats till 100,7 miljoner euro. De totala utgifterna för enheten för offentliga förvaltningsuppgifter är 60—65 miljoner euro, varav budgetfinansieringen täcker cirka 70 procent, inkomstfinansieringen cirka 15 procent och EU-finansieringen cirka 7 procent. Enligt lagen om Forststyrelsen ska Forststyrelsen i tillräcklig grad beakta skydd och ändamålsenlig ökning av den biologiska mångfalden tillsammans med de övriga målen. Forststyrelsen har inrättat mångfaldsobjekt på en areal av 177 000 hektar där man inte utför avverkningar eller som omfattas av begränsad användning. Kalkylmässigt leder de uteblivna avverkningarna till ett inkomstbortfall på cirka 38 miljoner euro. Utskottet anser det viktigt att Forststyrelsen i enlighet med sin reviderade miljöguide för skogsbruket arbetar på så sätt att dött virke i mångbruksskogar som utnyttjas ekonomiskt lämnas oskördat och att levande naturvårdsträd och viltbuskage lämnas kvar i allt högre utsträckning. Även anvisningarna för skogsvården i strövområden har reviderats, och i strövområden väljer man helst skogsbehandlingsmetoder som bevarar skogstäcket, varvid skogsområdet hela tiden behåller ett trädbestånd. I strövområden tillåts bara mindre luckhuggningar eller hyggesbränningar på 0,3—1 hektar. Utskottet anser att statens skogar ska behandlas återhållsamt i synnerhet i den omedelbara närheten av de populäraste turistcentrumen och nationalparkerna.

Den reviderade skogslagen, som trädde i kraft år 2014, ger skogsägarna större frihet och ansvar i skötseln av sina skogar. De viktigaste ändringarna var att ålders- och grovlekskriterierna för förnyelseavverkning slopades, att odling av skog med varierande åldersstruktur och luckhuggning tilläts, att höggallring i trädbestånd med en jämn åldersstruktur tilläts och att förnyelseskyldigheten på lågproduktiva dikade torvmarker slopades. Åtgärderna för att anlägga plantbestånd ska slutföras inom tre år från det att förnyelseavverkningen har slutförts. Lagstiftningen ändrades alltså inte i detta avseende. I sitt utlåtande om regeringens proposition (MiUU 28/2013 rd) betonade utskottet svårigheterna med att förutse de slutliga konsekvenserna av att gränserna för när en skog är förnyelsemogen slopas, så det fanns alla skäl att följa situationen och vid behov vidta korrigerande åtgärder, om reformen skulle leda till att skogsnaturens biologiska mångfald utarmas på större arealer samtidigt som åldern för förnyelseavverkning sjunker kraftigt. Utskottet ser det som nödvändigt att man nu bedömer hur lagen fungerar då man redan har fått praktisk erfarenhet av reformen.

Med tanke på skyddet av den biologiska mångfalden vore det viktigt att utvärdera praxis för skyddet av särskilt viktiga livsmiljöer enligt 10 § i skogslagen. Antalet objekt ökades i samband med revideringen av skogslagen år 2014, men på grund av resursbrist har skogscentralerna inte kunnat identifiera nya objekt i tillräcklig grad. Den nationella inventeringen av den typ av objekt som avses i 10 § är inte heller uttömmande. Det ligger dock på skogsägarens ansvar att identifiera skyddsobjekten. Via handlingsplanen för mångfald i skogarna i södra Finland (Metso) har skogsägarna också kunnat styras till frivilligt skydd och få ersättning för de objekt vars skydd enligt 10 § har lett till ekonomiska förluster. Utskottet anser att man i dagsläget med fördel kunde ta en titt på hur skogslagen och finansieringen av den nationella inventeringen fungerar.

Finansiering av skyddet av Östersjön och vattendragen

Det är utmärkt att budgetpropositionen innehåller ett tilläggsanslag på 15 miljoner euro för effektiviserat vattenskydd. Av anslaget finns 10 miljoner euro under moment 35.10.61 (Främjande av vatten- och miljövård), 4,5 miljoner euro under moment 35.10.22 (Vissa utgifter för miljövård) och 0,5 miljoner euro under moment 35.10.20 (Bekämpning av miljöskador). Syftet med tilläggsanslaget är i synnerhet att effektivisera och påskynda utförandet av vatten- och havsvårdsåtgärder.

Behovet av finansiering för genomförande av vatten- och havsvårdsåtgärder ökar. Genom dessa åtgärder har man de senaste decennierna lyckats minska på utsläppen av näringsämnen och suspenderade ämnen i Östersjön och i insjöarna, men de gamla utsläppen i kombination med dagens utsläppsnivå gör det ändå omöjligt att uppnå ett gott tillstånd, om ytterligare åtgärder inte vidtas. Klimatförändringen leder till ökande regn och milda vintrar, vilket förvärrar avrinningen till och näringsbelastningen av vattendragen. Finland står för de tredje största fosforutsläppen och de fjärde största kväveutsläppen till Östersjön. Jordbrukets relativa andel av fosforbelastningen har ökat, medan utsläppen i övrigt har minskat. Fosforutsläppen från jordbruket har minskat relativt lite och kvävebelastningen har till och med ökat. En delorsak till detta är övergödningen från tidigare år och att åtgärderna inriktas på mindre optimala objekt. Även skogsbrukets andel av totalbelastningen är uppenbarligen större än vad man tidigare har trott.

Utskottet betonar att resultaten av spetsprojekten inom vattenvården och de så kallade Raki-projekten med fokus på återvinning av näringsämnen är uppmuntrande. Utifrån de lyckade resultaten är det ändamålsenligt att i större utsträckning testa innovativa vattenvårdsmetoder inom jordbruket. Av de jordförbättringsmedel som sprids på åkrarna binder till exempel gips, stukturkalk och fiberslam enligt resultaten marksubstanser och näringsämnen, i synnerhet fosfor, på åkrarna. I spetsprojektet har man också testat samarbetskoncept där ett vattendrag eller ett avrinningsområde står i centrum. Konceptet går ut på att de regionala aktörerna tillsammans avtalar om målen för vattenvården samt planerar och genomför de nödvändiga åtgärderna. Enligt preliminära uppskattningar kan gipsbehandling av ett område på 0,5 miljoner hektar i södra Finland och i Egentliga Finland avsevärt minska upplösningen av näringsämnen i vattnet. Stödsystemen inom jordbrukspolitiken borde främja genomförandet av det här slaget av effektiva miljöåtgärder.

Utskottet betonar behovet att främja ibruktagandet av metoder för cirkulär ekonomi genom att utöka tillvaratagandet av näringsämnen inom områden som är känsliga med tanke på Östersjön och andra vattendrag med sikte på att minst 50 procent av gödsel och kommunalt avloppsslam ska omfattas av avancerad behandling före 2025. Syftet är att främja behandlingen av biomassa, tillverkningen och produktutvecklingen av biogödselfabrikat, logistiken och servicelösningarna för återvinning av näringsämnen samt att av biomassa ta fram produkter med hög förädlingsgrad.

Utskottet noterar att det i kapitlen 30.10 och 30.20 inom jord- och skogsbruksministeriets förvaltningsområde finns anslag för att främja bland annat upprätthållandet av åkrarnas produktionsförmåga och bra odlingsmetoder, effektiviserad återvinning av näringsämnen och den biologiska mångfalden. Utskottet poängterar att även förverkligandet av vattenvårdsmålen baserar sig på upprätthållande och utveckling av åkrarnas bördighet. Det behövs långsiktigt arbete för att åstadkomma och upprätthålla en bra markstruktur. En bra markstruktur förbättrar utnyttjandet av nä-

ringsämnen. Växtföljd är ett effektivt sätt att förbättra markens bördighet. Växter med djupa rötter som lämnar mycket biomassa i marken luckrar upp åkern. Att plöja ner halm i marken och att använda kreatursgödsel ökar mängden organiskt material i marken och stimulerar mikroorganismernas nyttiga funktion. Lättare bearbetningsmetoder och direktsådd kan lämpa sig bättre för vissa jordstycken än plöjning. Dålig täckdikning ökar erosionen i ytjorden, vilket gör att näringsämnen och humus urlakas mer. Även kalkning och tillräcklig gödsling bidrar till att åstadkomma en bra markstruktur genom att gynna uppkomsten av ett omfattande och effektivt rotsystem.

I Finlands territorialvatten och ekonomiska zon ligger det uppskattningsvis över tusen vrak, varav en del utgör ett miljöhot på grund av att det finns olja och skadliga ämnen i dem. Utskottet ser det som viktigt att anslaget på 500 000 euro under moment 35.10.20 (Bekämpning av miljöskador) i fråga om programmet för effektiviserat vattenskydd kan användas för sanering av vrak. Utskottet konstaterar att arbetet förutsätter att vraken prioriteras utifrån deras potentiella skadlighet, att ansvarsfördelningen mellan myndigheterna förtydligas och att praktiska tillvägagångssätt etableras.

Finansieringen av vattenvårdsprogrammet är viktig också för utvecklingen av behandlingen av dagvattnen. Näringsämnena och de skadliga ämnena i dagvatten borde inte hamna i vattendragen. Det kan förhindras med hjälp av naturbaserade behandlingsmetoder såsom biofiltrering samt genom att bygga våtmarker och kontrollerade fördröjnings- och impregneringsområden i stället för att leda dagvattnet direkt till vattendragen. Utskottet understöder försöksprojekt på detta område. Klimatförändringen kommer snabbt att förvärra dagvattenproblemen, vilket kräver hållbara lösningar.

Miljöskador

Utskottet ser det som beklagligt att miljöskadorna efter företag som gått i konkurs ofta har avhjälpts med statens budgetmedel, varvid principen att förorenaren betalar inte har följts. I budgetförslaget reserveras 16,3 miljoner euro för andra fasen av nedläggningen av Hitura-gruvan i Nivala under moment 35.10.20 (Bekämpning av miljöskador). Den andra fasen av nedläggningen omfattar bland annat stängning av bassängerna för anrikningssand, vattenbassängerna och sidostensområdena. Den säkerhet på två miljoner euro som ställdes av gruvbolaget räckte inte på långa vägar till för de nödvändiga åtgärderna. Också den sista fasen i fallet Lievestuore får ett ytterligare anslag på 500 000 euro under moment 35.10.61 (Främjande av vatten- och miljövård) för att slutföra saneringen.

Utskottet konstaterar att de lagstadgade system omfattar den numera obligatoriska miljöskadeförsäkringen och en oljeskyddsfond, vilka båda har sitt begränsade tillämpningsområde. Syftet med den lagstadgade miljöskadeförsäkringen är att se till att de ekonomiska förlusterna, de övriga miljöskadorna och kostnaderna för bekämpning och restaurering av miljöskador ersätts också när ersättningar inte kan utkrävas av den som förorsakat skadan. Försäkringen ersätter bara miljöskador som avses i lagen om ersättning för miljöskador (737/1994).

Både gruvlagen och miljöskyddslagen innehåller en skyldighet att ställa säkerhet. Enligt 108 § i gruvlagen ska en innehavare av gruvtillstånd för de avslutande åtgärderna och efterbehandlingsåtgärderna i samband med gruvdriften ställa säkerhet som är tillräcklig med beaktande av gruv-

driftens art och omfattning, tillståndsvillkoren för verksamheten och de säkerheter som krävs med stöd av någon annan lag. Enligt 59 § i miljöskyddslagen ska den som bedriver avfallsbehandling ställa säkerhet för att garantera en adekvat avfallshantering, uppföljning, kontroll och åtgärder som behövs när verksamheten avslutas eller efter avslutad verksamhet. Därtill konstaterar utskottet att riksdagen i samband med godkännandet av Ceta-avtalet godkände ett uttalande (RSv 41/2018 rd — RP 147/2017 rd) genom vilket den förutsätter att regeringen genast inleder en bedömning av behovet att revidera gruvlagen och lämnar en proposition med behövliga ändringsförslag till riksdagen på så sätt att ändringarna kan sättas i kraft den här valperioden.

Som bäst finslipar justitieministeriet regeringens proposition om ändring av konkurslagen. Syftet med propositionen är att förtydliga miljöansvaret för konkursbon så att det av lagen framgår till vilken del ett konkursbo på egen bekostnad ska svara för miljöansvaret och till vilken del boet inte har handlingsskyldighet och kostnadsansvar. För närvarande är läget juridiskt oklart eftersom det inte finns några bestämmelser om hur skyldigheterna enligt miljölagstiftningen ska tillämpas vid konkurs.

Den av miljöministeriet tillsatta arbetsgrupp som utredde möjligheterna att utveckla subsidiära miljöansvarssystem föreslog 2014 en budgetintern fonderingsmodell som alternativ till det försäkringsbaserade systemet, vars användningsområde hade visat sig vara marginellt. Medlen samlas med andra ord in i statsbudgeten som skatter av företagen. Nu har miljöministeriet börjat utreda bästa internationella praxis för att utveckla ett finansieringssystem för det subsidiära ansvaret för bekämpning av allvarliga miljörisker och ersättningar för miljöskador. Utredningen görs till stöd för det nationella beslutsfattandet och för att motivera de lösningar som föreslås. Utskottet ser det som positivt att miljöministeriet aktivt arbetar för att utveckla ett subsidiärt finansieringssystem. Utskottet påskyndar ordnandet av finansieringen av det subsidiära ansvaret.

Understöd till organisationer

Under moment 35.01.65 (Understöd till organisationer och miljövård) föreslås 1,73 miljoner euro. Anslaget ska på bred front stödja nationella naturskydds- och miljöorganisationer, riksomfattande organisationer inom bostads- och byggbranschen, miljövård i skärgården samt avfallshantering i skärgårds- och fjällområden. Utskottet anser att anslaget är litet men viktigt och att det borde motsvara de tidigare årens nivå.

Samhällen, byggande och boende

Bostadsbyggandet ligger fortfarande på en rekordhög nivå. År 2017 inleddes byggandet av 46 000 bostäder och år 2018 förväntas volymen fortsättningsvis ligga på en hög nivå, cirka 42 000—44 000 bostäder. Också den statligt subventionerade bostadsproduktionen har legat på en bra nivå. År 2017 startade byggandet av sammanlagt cirka 8 600 subventionerade bostäder, varav 7 700 subventionerades med räntestöd. Budgetförslaget möjliggör att cirka 9 000 subventionerade bostäder byggs 2019, eftersom fullmakten oförändrat ligger på 1 410 miljoner euro.

Utskottet anser att målet om boende till rimligt pris på lång sikt ska prioriteras i fråga om såväl hyresboende som ägarboende i synnerhet i huvudstadsregionen och på tillväxtorterna. Att utbudet på bostäder är tillräckligt stort är viktigt för att målet om rimliga priser ska kunna nås, och den re-

kordhöga produktionsnivån syns redan i att prisutvecklingen är måttlig. Utskottet anser att strävan efter en långsiktig bostadspolitik är viktig och att man ska försöka åstadkomma ett långvarigare utvecklingsprogram som överskrider regeringsperioderna. Utskottet instämmer i att bostadspolitiken på lång sikt behöver utvecklas på det sätt som revisionsutskottet föreslår i sitt betänkande ReUB 3/2018 rd (som behandlas i riksdagens plenum 25.10.2018). Bostadspolitiken bör granskas med tanke på boendet och utvecklingen av det, inte enbart som social-, sysselsättnings- eller konjunkturpolitik.

Utskottet betonar vikten av i synnerhet MBT-avtal som förenar målen för markanvändningen, boendet och trafiken. Enligt budgetpropositionen får det liksom året innan för MBT-områden i Helsingforsregionen beviljas tidsbegränsade startbidrag till ett belopp av högst 20 miljoner euro för att bygga hyresbostäder för andra än grupper med särskilda behov. Bidraget är 10 000 euro per bostad. Fullmakten för kommunalteknik är högst 15 miljoner euro. Avtalen har fullgjorts bra i synnerhet med avseende på en sammanhållen samhällsstruktur och målen för bostadsproduktionen. Utskottet understryker att även trafikinvesteringar behövs i de växande städerna och stadsregionerna. Överlag behövs det tät integrering av planeringen av markanvändning och trafik och förståelse av samspelet mellan dem för att nå ett tillräckligt stort tomtutbud och en välfungerande samhällsstruktur. Tidsbegränsade MBT-avtal har gett goda resultat också i det hänseendet. För att målet att minska trafikutsläppen ska uppnås behövs det framöver mycket effektivare åtgärder än de nuvarande, och dessa beaktas redan under nästa avtalsperiod.[1]

Det finns all anledning att gå vidare med och ytterligare utveckla de frivilliga MBT-avtalen, eftersom de stöder utvecklingen av de stora stadsregionerna och landskapscentra. Staten och kommunerna bör också komma överens om hur kontinuiteten för MBT-avtalen kan säkras över valperioderna, så att det inte råder osäkerhet kring avtalskulturen. Utskottet poängterar att förvaltningsstrukturerna och lagstiftningen inom branschen kommer att ändras väsentligt under beredningen av de följande MBT-avtalen, men att dessa ändringar inte på något sätt minskar behovet av samarbetet mellan staten och kommunerna och även de framtida landskapen.

Utskottet välkomnar budgetpropositionens fullmakt att år 2019 använda 50 miljoner euro från Statens bostadsfond för att stärka A-Kruunu Oy:s eget kapital. Tack vare det tillskjutna kapitalet kan A-Kruunu fördubbla sin bostadsproduktion och utvidga den från huvudstadsregionen till andra tillväxtorter. A-Kruunu Oy är ett bolag med statliga specialuppgifter, och miljöministeriet svarar för dess ägarstyrning. Bolagets specialuppgift är att i Helsingforsregionen låta bygga och äga hyresbostäder till skäliga kostnader och med skäliga hyror. För finansieringen av bostäderna utnyttjas räntestödslån på 40 år, vilket innebär att särskilda urvalskriterier för hyresgäster ska tillämpas. Utskottet anser att fullmakten stöder långsiktigt främjande av produktionen av hyresbostäder till rimligt pris i huvudstadsregionen och tillväxtorterna.

Utskottet konstaterar att det att kriterierna för långvarigt räntestöd på 40 år inte var tillräckligt sporrande samt diskrepansen i jämförelse med modellen med kortvarigt räntestöd var missförhållanden som i väsentlig grad åtgärdades genom en proposition (MiUB 3/2018 rd — RP 12/2018 rd). I samband med att utskottet förordade lagförslagen ansåg utskottet att ändringarna vid en

1 (Fullgörande av avtalen om markanvändning, boende och trafik (MBT) 2016–2019 och MBT-förfarandets genomslagskraft i stadsregionerna Helsingfors, Tammerfors, Åbo och Uleåborg; miljöministeriet)

sammantagen bedömning sannolikt inte räcker till för att i någon betydande grad öka produktionen av hyresbostäder i enlighet med det långa räntestödssystemet.

År 2016 infördes en ny räntestödsmodell på tio år för hyreshus. Syftet med den nya räntestödsmodellen är att öka finansieringsalternativen för statligt subventionerad produktion av hyresbostäder och att öka utbudet av bostäder med en skälig hyra i tillväxtcentra. När utskottet antog den nya lagen underströk det att det är av högsta vikt att noggrant bevaka hur den nya räntestödsmodellen fungerar. Utskottet kommer att få en utredning om räntestödsmodellens funktion före utgången av 2018.

Många hyreshussamfund i avfolkningsregioner kämpar med ekonomiska svårigheter. Att bostäder står tomma och hyreshussamfunden har ekonomiska svårigheter hindrar också hyreshussamfunden att utveckla det bostadsbestånd som ännu behövs i området. Att statsstödda hyresbostäder står tomma och underutnyttjas orsakar problem även för långivare och borgensmän, dvs. kommuner, staten och penninginstitut.

Utskottet framhäver betydelsen av detta systemproblem som beror på flyttrörelsen inom landet och menar att det är bra att regeringen har lämnat riksdagen en proposition RP 208/2018 rd som försöker underlätta situationen. Syftet med propositionen är att främja saneringen av ekonomin och bevara livsdugligheten i statsstödda hyreshussamfund som råkat eller sannolikt kommer att råka ut för ekonomiska svårigheter samt att förebygga att statens ekonomiska risker realiseras. För att undvika att svårigheterna eskalerar ska det bli möjligt att bevilja stödåtgärder redan när de ekonomiska svårigheterna verkar sannolika. Samtidigt poängterar utskottet att problemen i avfolkningsregioner inte kan lösas enbart genom bostadspolitiska åtgärder utan det behövs också ett vidare samhällspolitiskt grepp och lösningar som bevarar regionernas livskraft.

Utskottet anser att stödanslaget för sådana ändringar i fastigheternas elsystem som behövs för laddningsstationer för elbilar är en bra början. Personbilstrafiken bör dock elektrifieras snabbare än vad strategierna föreslår. Därför bör anslaget för bidrag för byggande av laddningsstationer höjas i framtiden. För sammanslutningar som äger ett bostadshus har det i statsbudgeten reserverats ett anslag på sammanlagt 1,5 miljoner euro (35.20.52 Understöd för främjande av sådan infrastruktur i bostadshus som krävs för eldrivna transporter). Bidraget används till att främja möjligheterna att ladda elbilar hemma och att den vägen öka antalet elbilar i enlighet med målen i energi- och klimatstrategin. Understöd beviljas upp till 35 procent av de faktiska mervärdesskattebelagda totalkostnaderna, dock högst 90 000 euro per sökande.

Budgetpropositionens anslag för reparationsstöd (35.20.55) är 15,5 miljoner euro. Dessutom kompletteras stöden med en fullmakt på 20 miljoner euro ur Statens bostadsfond. Därmed uppgår det sammanlagda beloppet till 35,5 miljoner euro. Understöden anvisas för installation av hissar i efterhand och för reparation av bostäder för äldre och personer med funktionsnedsättning. Understöd för reparation av bostäder för äldre och personer med funktionsnedsättning kan beviljas till personer som fyllt 65 år eller till personer med funktionsnedsättning som äger ett bostadshus, en bostad eller bostadsaktier som medför besittningsrätt till en bostadslägenhet. Maximibeloppet av det stöd som ska beviljas har höjts från tidigare 40 procent till 50 procent. Genom en ändring av en förordning av statsrådet den 13 juni 2018 höjdes inkomstgränserna så sätt att bruttoinkomsterna per person inte får överskrida 2 000 euro per månad.

Beviljandet av reparationsunderstöden har centraliserats från kommunerna till ARA Finansierings- och utvecklingscentralen för boendet, där man har tagit i bruk ett elektroniskt ansökningssystem. Utskottet konstaterar att det i övergångsskedet har förekommit problem i behandlingen av ansökningar och beviljandet av understöd. Utöver övergången till det elektroniska ansökningssystemet har ansökningar om reparationsunderstöd förkastats på grund av bristen på personlig handledning och rådgivning som äldre personer skulle behöva. Det har också vidtagits åtgärder för att göra kriterierna för beviljandet av reparationsunderstöd, ansökningsanvisningarna för reparationsunderstöd och ARA:s beslutsbrev mer begripliga.

Under de senaste åren har ARA fått nya uppgifter; centralen ska till exempel övervaka hyrorna i ARA-bostäder, utöva tillsyn över bostadsrätter, registrera och övervaka energicertifikat, ha hand om riskhantering visavi subventionerat bostadsbestånd, bevilja äldre och personer med funktionsnedsättning reparationsstöd samt bevilja stöd för att främja sådan infrastruktur i bostadshus som krävs för eldrivna transporter. Finansieringen har likväl inte ökat i motsvarande grad. Utskottet understryker att ARA spelar en viktig roll i verkställandet av lagstiftningen om boende och anser att det ger betydande centraliseringsvinster när uppgifterna har förlagts till samma myndighet. Utskottet poängterar ändå att ARA:s anslag bör höjas för att lösa de problem som nämns ovan.

Med hänvisning till de nämnda understöden påpekar utskottet att det med beaktande av IPCC-rapporten är sannolikt att energi- och klimatstrategin måste ses över snabbt och att man måste hitta åtgärder som minskar utsläppen snabbare. Till exempel måste skattesystem och olika slags stödsystem ses över och samordnas med klimatmålen. I trafiken kan man snabbt skapa incitament som ökar elbilsbeståndet till exempel genom att ändra på beskattningen av tjänstebilar.

Budgetpropositionens anslag under moment 35.10.61 (Främjande av vatten- och miljövård) för att främja träbyggande med två miljoner euro år 2019 är viktigt av miljöskäl, anser utskottet. Med hjälp av finansieringen är det möjligt att fortsätta det viktiga utvecklingsarbete som berör specialfrågor om användningen av trä i stora träkonstruktioner och vid byggande i städer som förtätas. Det behövs också insatser för att främja skapandet av regionala kompetenskluster, för att fortsätta kommunikations- och utbildningsarbetet när det gäller förändrade byggbestämmelser och för att utveckla byggbestämmelserna i en mer neutral riktning. Utskottet betonar också vikten av att minska byggandets klimatpåverkan och påskyndar därför införande av mätning av byggnaders koldioxidavtryck.

För åtgärdsprogrammet Sunda lokaler 2028 föreslås 0,7 miljoner euro 2019 (23.01.25). Målet för åtgärdsprogrammet är att göra offentliga byggnader sundare och att effektivisera vården, behandlingen och rehabiliteringen av alla som lider av dåligt inomhusklimat. Programmet tar fasta på kvaliteten på inomhusluften i offentliga byggnader och syftar till att skydda dem som tillhandahåller och anlitar offentliga tjänster. För närvarande är de vanligaste orsakerna till problem med inomhusluften i offentliga byggnader bristfällig eller felaktig ventilation, fukt- och mögelskador, temperaturproblem, problem med mineralfiberdamm, kemiska föroreningar och radon. I byggnader som har problem med inomhusluft förekommer det ofta flera olägenheter samtidigt. Det allmänna samarbetar med den privata sektorn, och syftet är att tillsammans utveckla hållbara strategiska metoder inom fastighetsförvaltning.

Utskottet ser det som viktigt att arbetet fortsätter långsiktigt efter fukt- och mögeltalkot och att materialet från tidigare arbete utnyttjas. Programmets anslag är anspråkslöst. Därför måste man med hjälp av det kunna främja användningen och spridningen av befintlig information. Det första målet är att inrätta och upprätthålla ett nätverktyg som stödjer växelverkan och kommunikation nationellt, spridning av god praxis, anvisningar för och utbildning i fukthantering, effektivisering av stödåtgärderna till och vården av de drabbade samt funktionell förbättring av offentliga byggnader såsom skolor. Avsikten är att år 2019 starta en omfattande kartläggning av kunnande och utbildningsbehov inom olika branscher.

Utskottet poängterar att ett viktigt mål med programmet är att trygga ett jämlikt och rättvist bemötande av medborgarna oberoende av hemort och oberoende av vilken sjukdom eller skada som förorsakar den eventuella arbetsoförmågan. Oberoende av diagnosen ska medborgarna också ha rätt till symtomatisk behandling och tillräckliga social- och hälsovårdstjänster. Sakkunskapen i fråga om vård och diagnostik ska också utvecklas.

Utskottet betonar att även ett eventuellt behov av att se över lagstiftningen om rumshyra bör utredas för att bedöma huruvida regleringen är ändamålsenlig till exempel i situationer där en hyresgäst inte kan bo i den inhyrda bostaden på grund av exponeringen för dålig inomhusluft, men å andra sidan inte blir kvitt ett tidsbundet hyreskontrakt på denna grund. Ansvaret för lagstiftningen om rumshyra överfördes från miljöministeriet till justitieministeriets förvaltningsområde vid ingången av 2017. Utskottet anser att justitieministeriet bör vidta behövliga åtgärder för att utreda saken. Utskottet anser också att lagstiftningen bör utvecklas så sätt att ansvaret för byggfel ska höra till den som har förorsakat dem.

FÖRSLAG TILL BESLUT

Miljöutskottet föreslår

att finansutskottet beaktar det som sägs ovan.

Utlåtande MiUU 31/2018 rd

Helsingfors 19.10.2018

I den avgörande behandlingen deltog

ordförande Satu Hassi gröna
medlem Anders Adlercreutz sv
medlem Petri Honkonen cent (delvis)
medlem Olli Immonen saf
medlem Pauli Kiuru saml
medlem Hanna Kosonen cent
medlem Rami Lehto saf
medlem Eeva-Maria Maijala cent
medlem Sanna Marin sd
medlem Hanna-Leena Mattila cent
medlem Sari Multala saml
medlem Riitta Myller sd
medlem Katja Taimela sd
ersättare Martti Mölsä blå (delvis)
ersättare Arto Pirttilahti cent (delvis)
ersättare Mari-Leena Talvitie saml (delvis).

Sekreterare var

utskottsråd Marja Ekroos.

Avvikande mening 1

Motivering

Övergång till ett kolsnålt och resurssmart samhälle efterlyses

Världen och Finland som en del av den står inför enorma ekologiska utmaningar och klimatutmaningar. Det behövs en snabb och effektiv övergång till förnybar energi, cirkulär ekonomi, bevarande av naturresurser och ett samhälle som bygger på att skydda den biologiska mångfalden. Hållbar utveckling ingår som en princip i budgeteringen och åtgärderna granskas ur denna synvinkel också i den aktuella budgetpropositionen för 2019. Det är en bra princip. Klimatförändringen kan dock inte bekämpas med tidsbundna spetsprojekt. Det behövs strukturella reformer som vänder både den privata och den offentliga konsumtionen till en hållbar nivå. Funktioner och produkter som grundar sig på stora koldioxidutsläpp ska göras dyrare för både företag och medborgare. Nu är styrmedlen motstridiga, eftersom man bekämpar klimatförändringen men samtidigt stöder verksamheter som är skadliga för miljön och klimatet. Vi behöver skattereformer, uppmuntran och skyldigheter så att vi på ett bestående sätt ska kunna få alla samhällsfunktioner i samklang med den hållbara utvecklingen. Vi hade hoppats att budgetpropositionen för 2019 skulle ha varit mer ambitiös i detta avseende.

Att främja boende till rimligt pris är bostadspolitik, inte konjunkturpolitik

Statens aktiva roll i att skapa förutsättningar för att bygga hyresbostäder till skäliga priser och för permanent bruk i hela Finland ska prioriteras i bostadspolitiken. Det innebär produktionsstöd till hyresboende till ett rimligt pris. Byggandet av bostäder till rimligt pris med hjälp av dels stöd från ARA Finansierings- och utvecklingscentralen för boendet, dels tomter som städerna överlåter till ett rimligt pris får inte vara konjunkturpolitik; det är framför allt bostadspolitik i syfte att möjliggöra boende i tillväxtorter för människor med låga inkomster. Produktionen av bostäder till ett rimligt pris måste tryggas också under konjunkturuppgångar, eftersom bostadsbyggande har ett relativt långt tidsspann från planeringen till att huset blir färdigt.

Utveckla räntestödssystemet för att trygga produktionen till rimligt pris

Bostadspolitiken bör inte lämnas åt marknadsaktörerna. Ju större del av hyresbostäderna är kostnadsbaserad produktion, desto effektivare hålls prisutvecklingen i schack även på den fria marknaden. I Sverige har staten nästan helt och hållet slutat stödja bostadsproduktionen, och priserna har skenat iväg. Behovet av hyresbostäder till ett rimligt pris ökar hela tiden på grund av bland annat urbaniseringen, de allt mindre hushållen, den åldrande befolkningen och invandringen.

Det är utmärkt att regeringen kapitaliserar A-Kruunu Oy med 50 miljoner euro. Detta bolag med statliga specialuppgifter grundades med SDP:s medverkan under den förra valperioden. Miljöministeriet svarar för dess ägarstyrning. Det är fint att regeringen uppskattar detta bostadspolitiska verktyg. Bolagets specialuppgift är att låta bygga hyresbostäder i sin ägo i Helsingforsregionen till skäliga kostnader och med skäliga hyror. Regeringen måste se till att A-Kruunu Oy kapitaliseras också framöver.

Förutsättningarna för en långsiktig bostadsproduktion till rimligt pris bör förbättras ytterligare bland annat genom en reform av räntestödssystemet. Villkoren för den kortvariga räntestödsmodell som trädde i kraft 2016 är för närvarande klart förmånligare än villkoren för det långvariga räntestödet. Begränsningstiden är som kortast 10 år, men låntagarens självriskandel av räntan på räntestödslånet är bara 2,5 procent, medan den permanenta självriskräntan i den långvariga räntestödsmodellen är 3,4 procent och i fråga om bostadsrättsbostäder 3,5 procent. Maximiräntan på låntagarens självfinansieringsandel och den maximiavkastning som betalas till ägaren är 6 procent, medan den är 4 procent i fråga om det långvariga räntestödet. Dessutom betalas räntestöd under hela begränsningstiden, medan betalningen av stöd i modellen enligt räntestödslagen upphör senast 30 år efter det att räntestödslånet godkändes. När riksdagen godkände den kortvariga räntestödsmodellen godkände den ett uttalande som miljöutskottet hade föreslagit i sitt betänkande. Enligt uttalandet förutsätter riksdagen att regeringen inleder åtgärder för en övergripande utveckling av modellen med 40-årigt räntestöd, så att villkoren för modellen blir sporrande. En propositionen om detta (RP 12/2018 rd) lämnades till riksdagen våren 2018. Ändringsförslagen i regeringens proposition räcker inte till för att åstadkomma en betydande ökning av hyresbostadsproduktionen inom ramen för systemet med långvarigt räntestöd. Regeringen bör genast tillsätta en arbetsgrupp med uppgift att fundera på hur det ska gå att få byggherrarna att bli intresserade av att producera bostäder som länge eller permanent utgör hyresbostäder och följa lagändringens inverkan på ombyggnader och likabehandlingen av de boende. Dessutom måste man utan dröjsmål fortsätta med att utveckla det långvariga räntestödet enligt SPD:s förslag.

— Villkoren för den långvariga räntestödsmodellen görs mer lockande än villkoren för den kortsiktiga modellen. Räntan på självfinansieringsandelen höjs till åtta procent och självriskräntan binds till förändringarna i den allmänna räntenivån.

— Räntestödstiden utsträcks till att omfatta hela låne- och begränsningstiden, och räntestödsbeloppet är konstant under hela lånetiden.

— Som omedelbar åtgärd sänks självriskandelen av räntan på räntestödslån till en procent så att den blir konkurrenskraftig i relation till marknadsräntorna.

Utvidga och stärk intentionsavtalen om markanvändning, boende och trafik (MBT)

Att det är dyrt att bo på tillväxtorter beror framför allt på att det finns för få bostäder. Bostadsbristen försvårar arbetskraftens rörlighet. Att boende i stadsregioner är dyrt och att det råder brist på statsstödda hyresbostäder till rimligt pris gör det svårare att få arbetskraft och försvårar företagens tillväxtförutsättningar. Det viktigaste verktyget för att lösa problemet är att öka planläggningen och därmed också byggandet.

Staten kan påverka hur många bostäder som planläggs, inte minst via MBT-avtalen. I SDP:s alternativ undanröjs flaskhalsarna inom boendet och trafiken genom utveckling av intentionsavtalen för markanvändning, boende och trafik (MBT), genom att utvidga tillämpningen av dem till nya stadsregioner och genom att förlänga avtalsperioden vid behov. Genom MBT-avtalen bör man vid planläggningen i ökad utsträckning främja transportformer som stöder hälsan och en hållbar utveckling. På så sätt svarar man också på klimatutmaningen eftersom trafikutsläppen bör minskas. Genom MBT-avtalen förbinder sig städerna att öka sitt utbud av bostadstomter och att reservera en viss del av tomterna för sådan produktion av bostäder med skäliga boendekostnader som finansieras med räntestödslån. Staten har för sin del förbundit sig att finansiera regionernas stora trafikprojekt och andra infrastrukturprojekt och att öka attraktiviteten hos räntestödslån ge-

nom att i Helsingforsregionen bevilja objekten för räntestödslån startbidrag. MBT-avtalen har visat sig vara effektiva verktyg för att främja byggandet av bostäder, och meningen är att fortsätta denna avtalspraxis efter 2019. Vi behöver långsiktiga mål som sträcker sig över flera valperioder och vi måste vara aktiva inom många sektorer. Den strategiska planeringen av markanvändningen i stadsregionerna bör stärkas så att bygg- och infrastrukturprojekt kan planeras i ett större perspektiv som sträcker sig över kommungränserna.

När staten kräver ökat tomtutbud, måste kommunerna i sin tur kräva att byggherrarna står till tjänst med fler bostäder till rimligt pris. En utgångspunkt måste dessutom vara att kommunerna har obebyggd och planlagd mark för bostäder för fem års behov. MBT-avtal bör i fortsättningen ingås också med nya stadsregioner.

Program för att utveckla bostadsområden

Programmet för att utveckla bostadsområden, det så kallade förortsprogrammet, bör få en fortsättning. Förorterna har 1,5 miljoner invånare. Deras boendeförhållanden bör fortsatt utvecklas via programmet. Under förra regeringsperioden hade programmet som mål att motverka segregation i bostadsområden, främja serviceutbud och näringsverksamhet i bostadsområden, stärka invånarnas delaktighet, hälsa och välbefinnande, förbättra kommunikationen mellan olika grupper av invånare och skapa trivsamma, trygga och intressanta boendemiljöer.

Reparationsbyggande ska basera sig på energiprestanda och klimatsmarta lösningar

I samband med reparationer måste utrustningsstandarden och andra egenskaper förbättras så att de svarar mot nutida och framtida krav, boendekomforten inte att förglömma. Sådana krav är bland annat energiprestanda, vattenbesparande åtgärder, tillgänglighetsanpassning (till exempel hissar installerade i efterskott) och inglasning av balkonger. Kraven på reparationsbyggande, såsom tillgänglighet, ökar till följd av boendebehoven bland den åldrande befolkningen. I samband med reparationsbyggande måste man kunna förbättra bostädernas energiprestanda och den vägen minska energiförbrukningen och koldioxidutsläppen i Finland. Omställningen av energisystemen i småhus bör stödjas som ett led i arbetet för att nå energi- och klimatmålen, och det slopade understödet för sanitära olägenheter måste reformeras och återinföras som ett sätt att hjälpa dem som drabbats av dålig inomhusluft. Systemen med reparationsunderstöd behöver ses över.

Administrationen av reparationsunderstöd vid ARA Finansierings- och utvecklingscentralen för boendet måste effektiviseras, eftersom antalet avvisade ansökningar ökar. Det beror på att den nya lagen om reparationsunderstöd för bostadsbyggnader och bostäder (2016) inte fungerar tillräckligt effektivt. Att skriftligen sända begärda utredningar och ytterligare dokument kan visa sig oskäligt betungande för en åldring som ansöker om reparationsunderstöd. Hanteringen av ansökningar om reparationsunderstöd bör bli snabbare och utvecklas med fokus på kunden, och ARA:s omkostnadsanslag bör höjas så att verksamheten kan effektiviseras.

Rätt till sunda interiörer

Särskilt utsatta är de familjer som har köpt en fuktskadad bostad och insjuknat av att bo i den. För många av dem är alla besparingar bundna vid ett hem där de inte längre kan bo och som inte hel-

ler kan säljas. Dessutom har många av dem bostadslån kvar. Under innevarande regeringsperiod har man slopat ett anslag med vilket ens en del av dessa familjer har fått hjälp. Det bör återinföras i budgeten.

Situationen i avfolkningsregioner

Finland urbaniseras med fart, fastän senare än de övriga europeiska länderna. Landet delas allt kraftigare i regioner med inflyttningsöverskott och regioner med utflyttningsöverskott. Det är viktigt att fundera på metoder som å ena sidan gör det lättare för människor att flytta till stads- och kommuncentrum efter arbete och service, och å andra sidan ökar livskraften och levnadsmöjligheterna även på landsbygdsorter. Å ena sidan bör ekonomiskt utsatta hyreshussamfund göras mer livsdugliga, och å andra sidan bör man se till att det finns tillräckliga incitament för att också riva objekt som är i dåligt skick och lider av invånarbrist. Ett alternativ kunde vara att staten och kommuner går in för avtalsbaserade lösningar av typ MBT-avtal. För närvarande fungerar självkostnadsprincipen inte i avfolkningsregioner, eftersom principen förutsätter att bostädernas ekonomiska användningsgrad är hög. Därför har hyresgästerna de facto blivit tvungna att betala alltför mycket för boendet. Det är viktigt att matcha bostadsbeståndet mot den rådande efterfrågan i regionen. Hösten 2018 torde regeringen överlämna till riksdagen ett lagpaket som förbättrar verksamhetsförutsättningarna för hyreshusbolag i avfolkningsregioner. I bästa fall kommer lagpaketet att öka viljan att riva hus (rivningsackord) och att ansöka om befrielse från ARA-begränsningar i förtid (begränsningsackord). Därmed kommer anslagsbehovet antagligen att öka. Anslagen för sanerings- och rivningsackord ökas med 1 000 000 euro för 2019. Därtill behövs ett tidsbundet statligt program för att förbättra ekonomin i hyreshussamfund och bostadsrättshussamfund i avfolkningsregioner. Under programmets giltighetstid skulle antalet ackord höjas för en viss tid till en klart högre nivå än den nuvarande. Det skulle uppmuntra samfunden och deras ägare att raskt ta itu med problemet med tomma bostäder.

Åtgärda bostadslösheten och satsa mer på boenderådgivning

Finland har lyckats bra med att ta hand om bostadslösheten. Det sammanlagda antalet bostadslösa har minskat, men bostadslösheten har i stället ökat alarmerande bland unga under 25 år och personer med invandrarbakgrund. Målet bör vara att avskaffa bostadslösheten helt och hållet i Finland. Alla har rätt till en bostad. Vi måste fortsätta arbeta oförtrutet för att minska bostadslösheten. Bostadslöshet kan bäst motverkas med proaktivt socialt arbete, boenderådgivning och tillräckligt stor produktion av hyresbostäder till rimligt pris.

Via boenderådgivning minskas utgifterna för problem med boende i hyresbostadsbolag samtidigt som trivseln förbättras. Rådgivningen har gett resultat. Den har breddats och blivit en uppgift för socialväsendet. Ambitionen har varit att den också ska bidra till att förebygga utanförskap. Tack vare rådgivningen kan utgifterna för problem och antalet onödiga vräkningar minska, trivseln förbättras, konflikter bland de boende lösas, det kulturella umgänget främjas och utanförskap motverkas. Ytterligare en miljon euro bör satsas på boenderådgivning.

Utlåtande MiUU 31/2018 rd
Avvikande mening 1

Fokus på naturskyddsområden, nationalparker och infrastrukturen i strövområden

Finlands skogar växer fort men samtidigt utarmas tyvärr skogsnaturen. Av våra skogsarter är 814 utrotningshotade, dvs. riskerar att försvinna, och nästan en lika stor skara, 776 arter, har klassificerats som nära hotade. I år har det förflutit 25 år sedan FN:s konvention om biologisk mångfald träffades. Finland har åtagit sig att senast 2020 stoppa utarmningen av den biologiska mångfalden, minska påfrestningen på mångfalden och öka en hållbar användning av naturresurserna. Med tanke på den nuvarande utvecklingen ser utarmningen av den biologiska mångfalden inte ut att kunna stoppas före 2020 utan det krävs betydligt effektivare åtgärder för att lyckas. Skyddsåtgärderna via handlingsplanen för mångfald i skogarna i södra Finland (Metso) har varit ett effektivt och populärt sätt att skydda privatägda skogar. Trots att regeringen och riksdagen har höjt anslagen till Metso för att kompensera de nedskärningar som regeringen Sipilä gjorde 2015 behövs det fortfarande mer pengar, i synnerhet från och med 2020. Anslagen till Metso är 16 miljoner euro och de sammanlagda anslagen under momentet är 26,63 miljoner euro. För att nå hektarmålen för Metso före målåret 2025 behöver anslagen höjas med cirka nio miljoner euro årligen. År 2015 var anslagen till Metso 26,83 miljoner euro, vilket är mer än den sammanlagda finansieringen under momentet för nästa år.

För närvarande är våra finländska skogar föremål för stort politiskt och ekonomiskt intresse. Klimatforskarna har framfört en allvarlig oro för att kolsänkorna minskar, vilket fördröjer uppnåendet av klimatmålen. De massiva projekten inom bioekonomi och i synnerhet den stora roll som biodrivmedel inom transportområdet ges i ett läge när resten av världen går mot elbilar har väckt frågor om hur det ska gå för skogarna och skogsnaturen i Finland. Biobaserade engångsprodukter frigör kolet snabbt i atmosfären. Det kol som finns uppbundet i biomassan ska bindas till produkter där det hålls länge. Det vi just nu behöver mer än på länge är en vettig skogspolitik och vettiga skyddsåtgärder. Det enda som är säkert i det här läget är att vi kommer att behöva långt fler metoder för att mota klimatförändringen i grind och att Finlands skogar kommer att spela en viktig roll för måluppfyllelsen.

Den biologiska mångfalden är ett värde i sig. Ekosystemtjänsterna (ren luft och rent vatten osv.) är nödvändiga och ovärderliga för människan. Vi måste se till att mångfalden i naturen bevaras för kommande generationer även om ekonomin är stram. De skyddade områdena har också ett värde med tanke på rekreation, jakt och naturprodukter. Det myrskyddsprogram som planerades och framskred under den förra valperioden bör startas upp på nytt och genomföras också på privat mark. Det behövs en verkställighetsplan och en tidtabell.

Porkala (Träskö) nationalpark hörde till den första grupp av nationalparker som inrättades år 1938. Porkala nationalpark var den första som uppstod till följd av lokal medborgarverksamhet: initiativet togs av en lokal ungdomsförening. Nationalparken lades dock ner efter Porkalas utarrendering till Sovjetunionen (1944—1956), eftersom dess naturvärden hade blivit lidande. Porkalas naturvärden är betydande. Porkala har bedömts vara en naturhelhet vars natur- och rekreationsvärden uppfyller kriterierna för en nationalpark. Att grunda Porkala nationalpark är det nästa steget i att utvidga nätverket av nationalparker. Enligt utredningar råder det i Finland klar brist på skyddsområden till havs och marina skyddsområden. Också det talar för ett beslut att grunda en nationalpark och bör beaktas i samband med avgränsningen av nationalparken. Utöver naturvärdena är beslutet välgrundat också därför att besökstrycket på nationalparkerna är störst i södra

Finland. Folkmängden ökar i huvudstadsregionen och allt mer tid tillbringas i naturen. Besökarantalen ökar i nationalparkerna runt om i Finland och nätverket av nationalparkerna har en stor betydelse för naturturismen. Samtidigt som nätverket av nationalparkerna utvidgas måste man se till att infrastrukturen i nationalparkerna repareras och får tillräckliga anslag.

Infrastrukturen i nationalparkerna förfaller. Enligt en kalkyl över det eftersatta underhållet, publicerad av Forststyrelsens naturtjänster i oktober 2017, uppgår det eftersatta underhållet i fråga om rekreations- och friluftsobjekt som finansieras med anslag under jord- och skogsbruksministeriets huvudtitel till cirka 6,7 miljoner euro. Det behövs en långsiktig plan för reparation av infrastrukturen i strövområden så att nätverket av strövområden och nationalparkerna kan möta den ökade efterfrågan. Forststyrelsen har sysselsatt ungdomar genom att erbjuda dem iståndsättningsarbete för att hålla rekreations- och friluftsområden i skick. Det har varit viktigt i synnerhet på landsbygdsorter där de övriga sysselsättningsmöjligheterna har varit knappa. Det har upplevts som mycket nyttigt att sysselsätta ungdomar, och samtidigt har arbetslösa ungdomar getts möjlighet att skaffa värdefull arbetslivserfarenhet, särskilt i glesbygden. Ytterligare medel bör avsättas för detta viktiga arbete.

Effektivisera skyddet av vandringsfisk genom lagstiftning

Fiskvägsstrategins viktigaste mål är att stärka livskraften hos våra hotade och sårbara vandringsfiskbestånd. För att målet ska nås krävs det beroende på vattendrag och fiskbestånd en metodarsenal med flera åtgärder där fiskvägar är en viktig del. Idén med fiskvägsstrategin är att förskjuta fokus från planteringar till att upprätthålla och återställa fiskarnas naturliga fortplantningscykel. Byggandet av alla objekt som förtecknas i fiskvägsstrategin skulle kosta ungefär 100 000 000 euro. Med tanke på statsfinansernas tillstånd kan det hända att tillräckliga satsningar inte kommer att avsättas i statsbudgeten de närmaste åren. Skyddet av vandringsfiskar ska beaktas i alla åtgärder, bland annat i vägprojekten, så att onödiga vandringshinder kan rivas och att nya inte uppstår. Man bör fördomsfritt fundera på olika alternativ för finansiering av fiskvägar och för undanröjande av vandringshinder. Kraftbolagens ansvar för att riva de vandringshinder som de byggt i åarna och för att genomföra investeringar i fiskvägar bör konsekvent ökas bland annat genom att justera tillstånd enligt vattenlagen. Det är ett kostnadseffektivt sätt att trygga en återhämtning av vandringsfiskbestånden.

Klimatpanelen och miljöorganisationerna utför ett värdefullt arbete

Bestämmelser om Finlands klimatpanels verksamhet utfärdas genom lag. Det har avsatts 300 000 euro för klimatpanelens arbete för nästa år. Experterna i klimatpanelen utför ett värdefullt arbete och det är ändamålsenligt att man avsätter de nödvändiga resurserna för detta arbete. Man bör se till att klimatpanelens finansiering är tillräcklig och att det finns nödvändiga anslag för verksamheten. Moment 35.10.22 bör ökas med 100 000 euro för klimatpanelens verksamhet.

Det arbete som de rikstäckande miljöorganisationerna utför är viktigt för miljöskyddet, stödet till det civila samhället och miljöutbildningen. Miljöorganisationerna utför ett värdefullt arbete för naturvården och miljön. Samtidigt är de viktiga expertorganisationer, och deras expertis anlitas i många sammanhang. Arbetet är också internationellt. Att utnyttja frivilliga arbetsinsatser är ett utmärkt sätt att öka finländarnas miljömedvetenhet och göra konkreta insatser för miljöskyddet.

Belastningen på myndigheterna minskar när exempelvis organisationer inom bostads- och byggnadsbranschen bedriver informations- och upplysningsverksamhet.

Genom sina beslut har regeringen ökat och kommer ytterligare att öka organisationernas ansvar för rådgivningen och till exempel laglighetskontrollen av besluten, om propositionen om Statens tillstånds- och tillsynsmyndighet (Luova) framskrider. Om regeringens planer genomförs behövs det en nivåhöjning av organisationernas resurser. Att säkerställa och utveckla miljöorganisationernas verksamhetsmöjligheter är ett viktigt samhälleligt mål som främjar naturvården.

Reformera gruvlagen snabbt

Som ett villkor för ikraftsättande av Ceta-avtalet har riksdagen förutsatt att regeringen reformerar gruvlagen. Det brådskar med reformer som tryggar statens och skattebetalarnas intressen bland annat i situationer där ett gruvbolag blir tvunget att lägga ner verksamheten och medel för återställning av miljön inte finns. Nu beviljas det i budgeten 16 miljoner euro för miljöarbeten vid Hitura-gruvan. Det är motiverat att ändra lagen så att ett bolag de facto bär ansvaret för miljöarbeten i anknytning till en nedläggning av en gruva. Miljöarbetena får inte falla på skattebetalarnas konto.

Sammanfattning

Vi anser därför att riksdagen ska lägga till följande omnämnanden och anslag till motiveringarna till moment 60 i kapitel 20 under huvudtitel 35:

— År 2019 får som räntestödslån som understöds med medel från Statens bostadsfond bara godkännas lån i enlighet med lagen om räntestöd för hyresbostadslån och bostadsrättshuslån (604/2001) till ett sammanlagt värde av högst 1 410 000 000 euro.

— Självriskandelen av räntan på räntestödslån sänks till en procent och de återstående utvecklingsåtgärderna som konstaterades i samband med behandlingen av RP 12/2018 rd genomförs.

— Utvecklingsprogrammet för förorter fortsätter och för boenderådgivningen anvisas en miljon euro år 2019.

— År 2019 får det av Statens bostadsfonds medel beviljas understöd enligt lagen om understöd för sanering av ekonomin i hyreshussamfund och i bostadsrättshussamfund (1030/2008) till ett belopp av sammanlagt högst 3 100 000 euro, av vilket Statskontoret får använda högst 200 000 euro för kostnader för utredningar och åtgärder som främjar saneringen av ekonomin och planeringen av underhåll i fråga om bostadssamfund som har ekonomiska svårigheter.

— År 2019 får man av Statens bostadsfonds medel med stöd av statsunderstödslagen bevilja rivningsunderstöd för bostäder till ett belopp av sammanlagt högst 3 500 000 euro enligt vad som närmare bestäms genom statsrådets förordning om bidrag till kostnader för rivning av aravahyreshus (79/2006).

— Det startas ett program för att förbättra ekonomin i hyreshussamfund och bostadsrättshussamfund i avfolkningsregioner.

— Moment 35.10.63 ökas med 5 000 000 euro för utgifter för förvärv av och ersättning för naturskyddsområden.

Utlåtande MiUU 31/2018 rd
Avvikande mening 1

— Moment 35.10.52 ökas med en miljon euro, och dess motiveringar kompletteras med ett omnämnande om att anslagsökningen ska användas till kostnaderna för grundandet av Porkala nationalpark.
— Moment 35.01.64 ökas med 200 000 euro för understöd till miljöorganisationer.
— Moment 35.10.22 ökas med 100 000 euro för klimatpanelens verksamhet.

Avvikande mening

Vi föreslår

att finansutskottet beaktar det som sägs ovan.

Helsingfors 19.10.2018

Riitta Myller sd
Sanna Marin sd
Katja Taimela sd

Avvikande mening 2

Motivering

Sannfinländarna vill koncentrera sig och satsa på Finland och finländarna genom att erbjuda vårt land en ny, bättre och mer rättvis riktning, inte bara för nästa år eller följande valperiod, utan också för en tid över valperioderna. Det behövs omstrukturering och nytänk för att de nuvarande olägenheterna i vårt samhälle ska kunna åtgärdas och den polariserande ojämlikhetsutvecklingen kunna stoppas.

Finländarnas nationella intresse står alltid i fokus för vår politik och är utgångspunkten för det vi arbetar för. Vi erbjuder finländarna arbete, trygghet och rättvisa. Ingen ska lämnas ensam. Alla finländare ska garanteras goda förutsättningar för framgång genom arbete och företagsamhet.

För det första understryker Sannfinländarnas riksdagsgrupp att inga stöd för produktion av vindkraft bör ingå i stödsystemen, eftersom vindkraft redan nu är det billigaste sättet att producera el bland de alternativa metoderna för landbaserad elproduktion. Likaså anser Sannfinländarna att det i stället för produktionsstöd för förnybara energikällor är viktigare att satsa på finansieringen av produktutveckling, forskning och investeringsstöd. Då går det att vidareutveckla tekniska lösningar för att minimera de specifika utsläppen från kraftverk som använder kol och olja som råvara. Sanningen är ändå att till exempel anläggningar som använder kol inte kommer att läggas ner på tiotals år på andra håll i Europa. Också vi i vår riksdagsgrupps namn bör sörja för dessa anläggningar just med tanke på vår försörjningsberedskap.

Å andra sidan bör vi mer ta fasta på mögelsanering och sanering av inomhusklimat i offentliga byggnader. Sannfinländarna anser att ingen längre ska behöva bo eller vistas i fukt- och mögelskadade lokaler. Därtill anser vår riksdagsgrupp att omsorgen om byggbeståndet bör prioriteras på den politiska agendan, eftersom byggnaderna utgör en stor del av vår nationalförmögenhet.

I dagens samhälle är det också viktigt att beakta att det för en arbetstagare som flyttar efter arbete är väsentligt att undvika att råka ut för en fälla med två bostäder. Följaktligen vill vår riksdagsgrupp att ett effektivt så kallat flyttbidrag införs för att arbetstagare ska kunna uppmuntras att ta emot arbete även i fall där det kräver flyttning till en ny ort och detta bara skulle medföra kostnader för arbetstagaren. Likaså föreslår vi ytterligare satsningar på rörlighetsunderstöd. För det ändamålet skulle man kunna få understöd i fall där arbetet varar i minst två månader, eller där arbetsresan till ett heltidsarbete tar mer än tre timmar i anspråk per dag eller arbetsresan till ett deltidsarbete tar mer än två timmar per dag.

För en tid sedan var det återigen De bostadslösas natt i Finland. Antalet bostadslösa i Finland är cirka 7 000, varav ungefär en femtedel helt står på bar backe. De senaste åren har utvecklingen varit positiv, men under 2000-talet har läget ändå inte ändrats väsentligt, åtminstone inte för finländarnas del. I synnerhet är vi sannfinländare förvånade över att infödda finländare saknar bostäder medan de som kommit annanstans ifrån nog har sådana, till och med helt möblerade.

Utlåtande MiUU 31/2018 rd
Avvikande mening 2

Den primära lösningen på bostadslösheten är att hitta en egen bostad, och i detta avseende bör man tillämpa och vidareutveckla olika slags instrument.

Eftersom bostadslösheten är ett problem som berör flera förvaltningsområden föreslår Sannfinländarna ett tväradministrativt handlingsprogram med fokus på samarbete mellan olika förvaltningsområden. Syftet med handlingsprogrammet är att hitta lösningar på problemen hos de olika grupperna av bostadslösa genom en modell där man försöker hitta tak över huvudet för alla finländare.

Överlag behöver vi göra mer för att motverka dyrt boende. Vår riksdagsgrupp anser att en bra metod är att sänka fastighetsbeskattningen av bland annat stadigvarande bostäder och fritidsbostäder. Elöverföringen står för en ganska stor del av en konsuments elräkning. Att sänka kostnaderna för elöverföringen är ett viktigt mål för Sannfinländarna. Vi föreslår alltså att regeringen vidtar åtgärder för att se till att elöverföringens andel av en konsuments elräkning kan hållas på en rimlig nivå. Vi vill också hjälpa den inhemska industrin att stanna kvar i landet. Därför föreslår vi att energiskatten sänks till miniminivån i EU.

Avvikande mening

Vi föreslår

att finansutskottet i sitt betänkande beaktar vad som sägs ovan.

Helsingfors 19.10.2018

Olli Immonen saf
Rami Lehto saf

Avvikande mening 3

Motivering

Klimatpolitik

Det är positivt att regeringen har tagit in också en bedömning av hållbar utveckling i budgeten. Därtill behövs det dock en klimatkonsekvensbedömning av anslagen, åtminstone i fråga om de viktigaste stöden och skattestöden. En sådan bör tas in i budgetarna för de kommande åren.

Den nyaste rapporten av Mellanstatliga panelen för klimatförändringar, IPCC, gör klart att vi måste avstå från de fossila bränslen mycket snabbt. Nästa decennium blir avgörande för huruvida en katastrofal klimatförändring ännu går att undvika. Skillnaderna i de negativa konsekvenserna av klimatförändringen är mycket stora redan om uppvärmningen blir 2 grader i stället för 1,5 grader. Enligt panelens bedömning leder de nuvarande utsläppsåtagandena av länderna i världen till en uppvärmning på över 3 grader.

I ljuset av rapporten är det klart att utsläppsmålen måste skärpas i alla länder. Hela världen bör nå utsläppsneutralitet före århundradets mitt, men i Finland bör den nås redan före 2030 och därefter bör kolsänkorna vara större än utsläppen.

I den här situationen är det helt motstridigt att budgeten ännu omfattar stöd som främjar användningen av fossila bränslen. Det försvårar klimatåtgärderna och gör dem dyrare än vad de behöver vara. Enligt finansministeriets uppskattning omfattar budgeten för 2019 miljöskadliga stöd till ett värde av 3,5 miljarder euro. Hela budgeten för miljöministeriet underskrider 0,2 miljarder euro. Diskrepansen är slående.

För att begränsa klimatförändringen behövs det en större ändring av samhälleliga och ekonomiska mekanismer, bland annat en övergång till cirkulär ekonomi. Finland har försökt profilera sig som ett mönsterland i cirkulär ekonomi internationellt. Det här står i strid med att anslagen för att främja resurssmarta lösningar sjunker från föregående år. Det handlar om en långsiktig ändring vars anslag inte borde vara bundna vid ett tidsbestämt spetsprojekt.

Det är också positivt att anslagen för att bekämpa eutrofieringen av Östersjön och vattendragen har ökats. Även det handlar om ett långsiktigt arbete som inte får skötas på projektbasis. Med tanke på målet att minska utsläppen av eutrofierande näringsämnen som rinner ut i Östersjön är reformen av EU:s gemensamma jordbrukspolitik avgörande. Den vägen går det att påverka de eutrofierande utsläppen från nästintill Östersjöns hela avrinningsområde. Utvecklingen av villkoren för jordbruksstödet på så sätt att avrinningen av näringsämnen till vattendragen minskar måste vara ett viktigt mål för Finland när EU:s jordbrukspolitik förnyas.

Också ny forskningsdata om skogarnas andel av avrinningen av näringsämnen till vattendragen bör tas på allvar. Detta bör beaktas när man ser över skogsbruksstöden och bestämmelserna om skogsbehandling.

Utlåtande MiUU 31/2018 rd
Avvikande mening 3

Anslagen för naturvård

Under innevarande regeringsperiod har utgifterna för förvärv av och ersättning för naturskyddsområden skurits ner radikalt. I början av regeringsperioden sänktes utgifterna dramatiskt, nämligen från 38 till 18 miljoner euro. I fjol ökade anslaget något men vi ligger fortfarande mer än 11 miljoner euro under den tidigare nivån.

Nedskärningarna har förstört en stor del av betingelserna för handlingsplanen för den biologiska mångfalden i skogarna i södra Finland (Metso), som bygger på frivillighet och stöds av både markägarna och miljöorganisationerna. Dessutom har nedskärningarna lett till att det kompletterande programmet för skydd av myrar på privat mark inte har kunnat genomföras.

Regeringen äventyrar den biologiska mångfalden när den skär stort i anslagen för förvärv av naturskyddsområden och samtidigt främjar avverkning i sina spetsprojekt. Denna oro har också framförts av flera forskare, till exempel genom ett offentligt uttalande publicerat av meriterade finländska forskare (BIOS 2017). Finland har åtagit sig att följa FN-konventionen om biologisk mångfald och EU:s strategi för biologisk mångfald, och enligt den senare ska den biologiska mångfalden inte längre minska från och med år 2020. Regeringen har dock redan medgett att målet inte kommer att nås.

Metso och myrskyddsprogrammet är viktiga metoder för att uppfylla åtagandena om den biologiska mångfalden. De tidigare årens massiva nedskärningar kan inte gottgöras enbart genom att återställa utgifterna för förvärv av och ersättning för naturskyddsområden till den tidigare nivån. Det krävs extra anslag för att täcka de senaste årens underskott.

Den biologiska mångfalden minskar i alarmerande takt. Utöver till skogsnaturen behövs det också finansiering till att trygga mångfalden i andra hotade livsmiljöer. Behovet att öka skötseln av våtmarker och fågelvatten samt att röja igenvuxna vårdbiotoper är stort i Finland. Därtill behövs restaurering av myrmarker.

Inventeringen av objekt som avses i 10 § i skogslagen, dvs. särskilt viktiga livsmiljöer, har inte heller gjorts på ett heltäckande sätt. Anslag för detta bör beviljas senast i budgeten för 2020.

Forststyrelsens finansiering

Forststyrelsens naturtjänster ansvarar för Finlands nationalparker och andra viktiga strövområden och servicen i dem. Det eftersatta underhållet av dem uppgår för närvarande till cirka 44 miljoner euro och ökar år för år. De knappa anslagen har lett till att naturtjänsterna redan har blivit tvungna att riva spångar, eldplatser och vindskydd som är viktiga för utvecklingen av friluftslivet. Välskötta leder styr människornas gång, vilket skonar naturen, underlättar motion i naturen och därmed ger stor hälso- och välfärdsnytta, möjliggör naturturism och är till stor nytta för den regionala ekonomin och sysselsättningen. Besökarna är fortfarande nöjda med servicen men nöjdheten minskar, vilket understryker vikten av snabba åtgärder.

Utöver skötseln av infrastrukturen i de befintliga nationalparkerna bör nätverket av nationalparker i Finland kompletteras med en maritim nationalpark i Porkala.

Utlåtande MiUU 31/2018 rd
Avvikande mening 3

Större kolsänkor i skogar och åkrar

För att kunna öka kolsänkorna, vilket är nödvändigt för bekämpningen av klimatförändringen, bör skogsbruksstöden, exempelvis stöd för hållbart skogsbruk, disponeras om så att de uppmuntrar till att öka kolsänkorna i skogarna. Därtill bör kalhyggen förbjudas på statens mark och torvbottnade skogsmarker. Skogsägarna bör stödjas i övergången till fortlöpande odling.

Inom jordbruket bör nya torvåkrar inte längre röjas. Dessutom ska man utarbeta ett åtgärdsprogram för hur kolinnehållet i åkermarken kan ökas med fyra promille per år.

Fiskvägar

Statsrådet godkände i mars 2012 en nationell fiskvägsstrategi för att skydda utrotningshotade fiskbestånd. Fiskvägsstrategins viktigaste mål är att stärka livskraften hos våra hotade och sårbara vandringsfiskbestånd. Det här är möjligt genom att återupprätta vandringsvägarna och vidta andra åtgärder som stöder naturlig fortplantning. Staten har beviljat anslag för detta. Dessutom ska alla kraftverks skyldigheter i fråga om fiskvägar uppdateras till alla delar. Kraftbolagen har det primära ansvaret för kostnaderna.

Nu kommer anslaget för att förbättra vandringsfiskens levnadsvillkor att nästan halveras, när spetsprojektet för detta ändamål upphör och det inte föreslås något ersättande anslag. Anslaget för åtgärder som stärker vandringsfiskens naturliga fortplantning och för återupprättande av dess livsmiljöer måste ökas för att stärka livskraften hos våra hotade och sårbara vandringsfiskbestånd. Att satsa på vandringsfiskbeståndens tillstånd är också ett sätt att främja bland annat naturturismen.

Stöd till miljöorganisationer

Under denna regeringsperiod har miljöorganisationernas anslag skurits ned med sammanlagt 270 000 euro. Detta har klart försvårat organisationernas verksamhet och deras arbete för miljöupplysning och fostran i miljöfrågor. Projektstöd för miljöfostran har varit ett kostnadseffektiv sätt att främja en ansvarsfull attityd till miljön.

Organisationernas roll inom miljörådgivningen och när det gäller att följa upp verksamhet och beslut har blivit allt större när miljöförvaltningen har fått minskade resurser. Laglighetskontrollen av miljöbeslut förefaller i allt högre grad vara beroende av överklaganden, i och med att närings-, trafik- och miljöcentralernas och miljöministeriets styrande makt och besvärsrätt har försvagats i fråga om planläggningen. Landskapsreformen innebär en risk för att bevakningen av allmänintresset i fråga om många miljöfrågor överlåts åt organisationerna och medborgarna.

Bostadspolitik

Situationen för dem som blivit sjuka av inomhusluften i sina hem bör underlättas genom att återinföra reparationsunderstödet till de värst drabbade familjer som äger fuktskadade egnahemshus. Anslaget bör återställas senast i budgeten för 2020.

Utlåtande MiUU 31/2018 rd
Avvikande mening 3

I statens budgetproposition för 2019 föreslår regeringen att det från Statens bostadsfond ska betalas ett tidsbundet startbidrag på högst 10 000 euro per bostad för byggande av hyresbostäder som omfattas av MBT-avtalet för Helsingforsregionen och som genomförs för andra än grupper med särskilda behov och med hjälp av långvarigt räntestöd. För att få fart på byggandet av hyresbostäder i Helsingforsregionen och träbyggandet bör anslaget höjas överlag och stödbeloppet per bostad bör höjas för träbyggandets del.

Till övriga delar omfattar jag socialdemokraternas avvikande mening i fråga om bostadspolitik.

Anslag

Åtminstone följande anslagstillskott bör göras (miljoner euro):
- 35.01.65. Understöd till organisationer och miljövård +0,3
- 35.10.52. Forststyrelsens naturtjänster (tryggande av den biologiska mångfalden samt friluftskonstruktioner) +4
- 35.10.52. Skydd av vikaren +0,1
- 35.10.63. Förvärv av naturskyddsområden +20
- 35.20.60. Startbidrag, ARA-bostäder av trä +10

Avvikande mening

Jag föreslår

att finansutskottet beaktar det som sägs ovan.

Helsingfors 19.10.2018

Satu Hassi gröna